

Asia: VN/18706/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot asetusluonnoksesta

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää on muutettu useita kertoja vuoden 2018 lain voimaan tulon jälkeen, vaikka kaikkia järjestelmän osia ei ole edes vielä toimeenpantu. Lausunnolla olevalla rahoitusasetuksella ollaan jälleen muuttamassa osia järjestelmästä. Vuodesta 2018 lähtien opetus- ja kulttuuriministeriön viesti koulutuksen järjestäjille on ollut siirtynyt käyttämään koko kalenterivuotta toiminnassaan.

AMKE katsoo, että esitys opiskelijavuoden määrittelyssä luo ohjausvaikutuksen paluusta vanhanaikaiseen ja tehottomampaan lukuvuosiajatteluun, jossa koko kalenterivuosi ei ole käytössä. Jatkuvat muutokset rahoitusjärjestelmästä, kuten laajemminkin koulutuspolitiikassa, tekevät toiminnasta tempoilevaa ja johdonmukaista kehittämistyötä on vaikea toteuttaa.

AMKE on pettynyt asetuksen valmisteluun, jossa koulutuksen järjestäjien näkemyksiä ei otettu huomioon opiskelijavuoden määrittelyssä.

Huomiot ehdotetusta opiskelijavuoden määritelmästä

Opiskelijavuoden laskentaan ehdotetaan muutosta, jossa heinäkuun opiskelijavuosia ei laskettaisi enää mukaan kertymään. Nykyisessä mallissa vuoden aikana yli neljä viikkoa kestävät lomajaksot eivät kerrytä opiskelijavuosia. Muutostarvetta perustellaan ”kesäkikkailulla”, jossa aloittavat opiskelijat ovat osallistuneet kesällä orientaatiojaksolle, mutta eivät ole jatkaneet opintojaan vaan ovat olleet tämän jälkeen tosiasiallisesti kesälomalla. Samalla opiskelijavuosien kertymä on kuitenkin jatkunut. Perusteet asetuksen muutokselle ovat heikot, koska asian olisi voinut korjata OKM:n ohjeistuksella.

Asetusmuutosesitystä valmistellessa koulutuksen järjestäjien etujärjestöt (AMKE, Kuntaliitto, Sivistystyönantajat ja EOL) esittävät yhteiseksi ratkaisuksi oppivelvollisten opintojen opiskelijavuosien laskennan aloittamisen 1.8. alkaen. Tämä selkeyttäisi aloittavien opiskelijoiden opiskelijavuosilaskentaa. AMKE esittää, että asetusesityksen ns. heinäkuumallin sijaan toteutettaisiin oppivelvollisten osalta opiskelijavuosien kertymän aloittaminen 1.8.

Ns. heinäkuumalli koskee vain kokonaisia tutkintoja suorittavia opiskelijoita. AMKE pitää hyvänä, että malli ei koske tutkinnon osan tai osien suorittamista, koska leikkauksen kohdentuminen heinäkuulle olisi kohtuuton. Esityksessä mallin positiivisena puolena mainitaan, että ehdotuksen mukaisessa heinäkuumallissa ei tarvitsisi enää ilmoittaa lomajaksoja KOSKI-palveluun. Tämä on hyvä asia, koska se vähentää koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä. AMKEN näkemyksen mukaan asian ratkaisemiseksi sama hyöty saataisiin laskennallisesti yhden kuukauden osalta ilman kohdistamista mihinkään tiettyyn kuukauteen. Näin ei olisi luotu negatiivista ohjausvaikutusta ja kannustinta pyrkiä minimoimaan heinäkuulla opintojen järjestämistä.

AMKE on huolissaan siitä, että heinäkuumalli kohtelee eriarvoisesti eri toimialoja sekä koko kalenterivuoden toimivia koulutuksia. Erityisesti aikuiset opiskelevat ympäri vuoden. AMKE muistuttaa, että yli 60 prosenttia opiskelijoista on yli 20-vuotiaita.

Luonnonvara-aloilla, matkailu- ja ravintola-aloilla heinäkuu on sesonkia, jolloin koulutusta ja näyttöjä järjestetään paljon. Malli voi vääristää koulutuksen järjestäjien välistä rahoituksen jakoa. Perustelumuistiossa arvioidaan, että heinäkuumallin muutos vähentäisi toteutunutta opiskelijavuosikertymää 2,3–3,6 prosenttia.

Huomiot tutkintojen, valmentavan koulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen kustannuskertoimista

Heinäkuumalli sisältää oletuksen, että vuoden aikana lomaa kertyy vähintään neljä viikkoa. Muutos heikentää työvoimakoulutuksen kannattavuutta, koska loma-ajat ovat usein alle neljän viikkoa vuodessa. Asetusehdotuksessa esitetään myös työvoimakoulutuksen korotuskertoimen laskemista ammatti- ja erikoisammattitutkintokoulutuksessa 0,09:stä 0,25:een. AMKE edellyttää, että korotuskertoimen laskua lievennetään, mikäli heinäkuumalli opiskelijavuosilaskennassa otetaan käyttöön.

Elokuussa 2022 käyttöön otettava uusi tutkintokoulutukseen valmistava koulutus (TUVA) nostaa nykyistä VALMA-koulutuksen kerrointa 1,41:stä 1,54:ään. AMKE pitää laajenevan koulutussisällön takia korotusta perusteltuna.

Huomiot majoituksen korotuskertoimista

Kustannuskyselyn perusteella majoituskustannukset ovat kasvaneet. AMKE pitää majoituskertoimen nostamista perusteltuna. Lisäksi oppivelvollisuuden laajentuminen kasvattaa todennäköisesti majoitustarvetta.

Huomiot tutkintotyyppikertoimista

AMKE tukee esitystä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusrahoituskertoimen korottamisesta, koska laskennallinen opiskelijamaksujen 15 prosentin osuus ei toteudu nykyisin. Tutkintokorien muutosehdotuksissa 80 prosenttia ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tutkinnoista siirtyisi alempaan kustannuskoriin. Muutosesityksen perusteluiden mukaan uudistukset kompensoivat pääosin toisensa.

AMKE vaatii, että jatkuvan oppimisen tavoitteiden edistämiseksi ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitus pohjaa vahvistetaan. Työelämän muutokset edellyttävät laajasti osaamisen kehittämistä, mutta jo aiemmin tehdyt ja nyt esitetyt rahoitusjärjestelmän muutokset heikentävät rahoitustasoa.

Huomiot yrittäjän oppisopimuskoulutuksen työelämäpalautteen keräämisestä ja laskennasta

Yrittäjän oppisopimuksessa yrittäjä itse ei voi antaa työpaikkapalautetta. AMKE kannattaa esitystä, että yrittäjän oppisopimuksessa työpaikkapalaute korvataan työpaikkaohjaajapalautteen korkeammalla kertoimella. Yrittäjän oppisopimuksessa yrittäjä antaa opiskelijapalautetta.

Muut huomiot

-

Lehtinen Saku
Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry